

MISSATGE DEL SANT PARE FRANCESC

PER A LA CELEBRACIÓ DE LA XLVII JORNADA MUNDIAL DE LA PAU

1 de gener de 2014

LA FRATERNITAT, FONAMENT I CAMÍ PER A LA PAU

1. En aquest primer Missatge meu per a la Jornada Mundial de la Pau, voldria desitjar a tothom, a les persones i als pobles, una vida plena d'alegria i d'esperança. El cor de tot home i de tota dona allotja en el seu interior el desig d'una vida plena, de la qual forma part un anhel indeleble de fraternitat, que ens invita a la comunió amb els altres, en qui trobem no enemics o contrincants, sinó germans a qui acollir i estimar.

De fet, la fraternitat és una dimensió essencial de l'home, que és un ésser relacional. La viva consciència d'aquest caràcter relacional ens porta a veure i a tractar cada persona com una germana veritable i un germà veritable; sense ella, és impossible la construcció d'una societat justa, d'una pau estable i duradora. I cal recordar que, normalment, la fraternitat es comença a aprendre en el si de la família, sobretot gràcies a les responsabilitats complementàries de cadascun dels seus membres, en particular del pare i de la mare. La família és la font de tota fraternitat, i per això és també el fonament i el camí primordial per a la pau, perquè, per vocació, hauria de contagiar el món amb el seu amor.

El nombre cada vegada més gran d'interdependències i de comunicacions que s'entrecruen en el nostre planeta fa més palpable la consciència que totes les nacions de la terra formen una unitat i comparteixen un destí comú. En els dinamismes de la història, malgrat la diversitat d'ètnies, societats i cultures, veiem sembrada la vocació de formar una comunitat composta per germans que s'acullen recíprocament i es preocupen els uns dels altres. Això no obstant, sovint els fets, en un món caracteritzat per la «globalització de la indiferència», que de mica en mica ens «acostuma» al sofriment de l'altre, tancant-nos en nosaltres mateixos, contradiuen i desmenteixen aquesta vocació.

A moltes parts del món, contínuament es lesionen greument els drets humans fonamentals, sobretot el dret a la vida i a la llibertat religiosa. El tràgic fenomen del tràfic d'éssers humans, amb la vida i desesperació dels quals especulen persones sense escrúpols,

representa un exemple inquietant. A les guerres portades a terme amb enfrontaments armats se sumen altres guerres menys visibles, però no menys cruels, que es combaten en el camp econòmic i financer amb mitjans igualment destructius de vides, de famílies, d'empreses.

La globalització, com ho ha afirmat Benet XVI, ens acosta als altres, però no ens fa germans.¹ A més, les nombroses situacions de desigualtat, de pobresa i d'injustícia revelen no sols una profunda manca de fraternitat, sinó també l'absència d'una cultura de la solidaritat. Les noves ideologies, caracteritzades per un difús individualisme, egocentrisme i consumisme materialista, debiliten els llaços socials, fomentant aquesta mentalitat de «descartar», que porta al menyspreu i a l'abandó dels més febles, de tots aquells que són considerats «inútils». Així la convivència humana s'assembla cada cop més a un mer *do ut des* pragmàtic i egoista.

Al mateix temps, és clar que tampoc les ètiques contemporànies no són capaces de generar vincles autèntics de fraternitat, ja que una fraternitat privada de la referència a un Pare comú, com a fonament últim, no aconsegueix subsistir.² Una fraternitat vertadera entre els homes suposa i requereix una paternitat transcendent. A partir del reconeixement d'aquesta paternitat, es consolida la fraternitat entre els homes, és a dir, aquest fer-se «proïsme» que es preocupa per l'altre.

«On és el teu germà?» (Gn 4,9)

2. Per comprendre millor aquesta vocació de l'home a la fraternitat, per conèixer més adequadament els obstacles que s'interposen en la seva realització i descobrir els camins per superar-los, és fonamental deixar-se guiar pel coneixement del disseny de Déu, que ens presenta lluminosament la Sagrada Escripura.

Segons el relat dels orígens, tots els homes procedeixen d'uns pares comuns, Adam i Eva, parella creada per Déu a imatge i semblança seva (cf. Gn 1,26), dels quals neixen Caïn i Abel. En la història de la primera família llegim la gènesi de la societat, l'evolució de les relacions entre les persones i els pobles.

¹ Cf. Carta enc. *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 19: AAS 101 (2009), 654-655.

² Cf. Francesc, Carta enc. *Lumen fidei* (29 juny 2013), 54: AAS 105 (2013), 591-592.

Abel és pastor, Caín és pagès. La seva identitat profunda i, alhora, la seva vocació, és ser germans, en la diversitat de la seva activitat i cultura, de la seva manera de relacionar-se amb Déu i amb la creació. Però l'assassinat d'Abel per part de Caín deixa constància tràgicament del rebuig radical de la vocació a ser germans. La seva història (cf. Gn 4,1-16) posa en evidència la dificultat de la missió a què estan cridats tots els homes, viure units, preocupant-se els uns dels altres. Caín, en no acceptar la predilecció de Déu per Abel, que li oferia el millor del seu ramat —«el Senyor es va fixar en Abel i en la seva ofrena, però no es va fixar en Caín ni en la seva ofrena» (Gn 4,4-5)—, mata Abel per enveja. D'aquesta manera, es nega a reconèixer-lo com germà, a relacionar-se positivament amb ell, a viure davant Déu assumint les seves responsabilitats de cuidar i protegir l'altre. A la pregunta «On és el teu germà?», amb què Déu interpel·la Caín demanant-li comptes pel que ha fet, ell respon: «No ho sé. Que potser sóc el guardià del meu germà?» (Gn 4,9). Després —ens diu el Gènesi—«Caín es retirà de la presència del Senyor» (4,16).

Hem de preguntar-nos pels motius profunds que han portat Caín a deixar de costat el vincle de fraternitat i, amb ell, el vincle de reciprocitat i de comunió que l'unia el seu germà Abel. Déu mateix denuncia i recrimina a Caín la connivència que té amb el mal: «El pecat aguaita a la porta» (Gn 4,7). Això no obstant, Caín no lluita contra el mal i decideix igualment llançar-se «sobre el seu germà Abel» (Gn 4,8), rebutjant el projecte de Déu. Frustra així la seva vocació originària de ser fill de Déu i de viure la fraternitat.

El relat de Caín i Abel ens ensenya que la humanitat porta inscrita en ella una vocació a la fraternitat, però també la possibilitat dramàtica de la traïció. Dóna testimoni d'això l'egoisme quotidià, que es troba en els fons de tantes guerres i injustícies: molts homes i dones moren en mans de germans i germanes que no saben reconèixer-se com a tals, és a dir, com a éssers fets per a la reciprocitat, per a la comunió i per al do.

«I tots vosaltres sou germans» (Mt 23,8)

3. Sorgeix espontàniament la pregunta: els homes i les dones d'aquest món podran correspondre alguna vegada plenament a l'anhel de fraternitat que Déu Pare va imprimir en ells? Aconseguiran, només amb les seves forces, vèncer la indiferència, l'egoisme i l'odi, i acceptar les diferències legítimes que caracteritzen els germans i germanes?

Parafraçant les seves paraules, podríem sintetitzar així la resposta que ens dona el Senyor Jesús: Ja que hi ha un sol Pare, que és Déu, tots vosaltres sou germans (cf. Mt 23,8-9). La fraternitat està arrelada en la paternitat de Déu. No es tracta d'una paternitat genèrica, indiferenciada i històricament ineficaç, sinó d'un amor personal, puntual i extraordinàriament concret de Déu per cada ésser humà (cf. Mt 6,25-30); una paternitat, per tant, que genera eficaçment fraternitat, perquè l'amor de Déu, quan és acollit, es converteix en l'agent més sorprenent de transformació de l'existència i de les relacions amb els altres, obrint els homes a la solidaritat i a la reciprocitat.

Sobretot, la fraternitat humana ha estat regenerada en Jesucrist i per Jesucrist, amb la seva mort i resurrecció. La creu és el «lloc» definitiu on es fonamenta la fraternitat, que els homes no són capaços de generar per ells mateixos. Jesucrist, que ha assumit la naturalesa humana per redimir-la, estimant el Pare fins a la mort, i una mort de creu (cf. Fl 2,8), mitjançant la seva resurrecció ens constitueix humanitat nova, en total comunió amb la voluntat de Déu, amb el seu projecte, que comprèn la realització plena de la vocació a la fraternitat.

Jesús assumeix des del principi el projecte de Déu, concedint-li la primacia sobre totes les coses. Però Crist, amb el seu abandó a la mort per amor al Pare, es converteix en principi nou i definitiu per a tots nosaltres, cridats a reconèixer-nos germans en ell, fills del mateix Pare. Ell és l'Aliança mateixa, el lloc personal de la reconciliació de l'home amb Déu i dels germans entre ells. En la mort en creu de Jesús també queda superada la separació entre pobles, entre el poble de l'Aliança i el poble dels Gentils, privat d'esperança perquè fins aquell moment era aliè als pactes de la Promesa. Com llegim en la Carta als cristians d'Efes, Jesucrist reconcilia en ell a tots els homes. Ell és la pau, perquè dels dos pobles n'ha fet un de sol, enderrocant el mur de separació que els dividia, l'enemistat. Ell ha creat en ell mateix un sol poble, un sol home nou, una sola humanitat (cf. 2,14-16).

Qui accepta la vida de Crist i viu en ell reconeix Déu com a Pare i s'entrega totalment a ell, estimant-lo sobre totes les coses. L'home reconciliat veu en Déu el Pare de tots i, en conseqüència, sent la crida a viure una fraternitat oberta a tots. En Crist, l'altre és acceptat i estimat com a fill o filla de Déu, com a germà o germana, no com un estrany, i menys encara com un contrincant o un enemic. En la família de Déu, on tots són fills d'un mateix Pare, i tots estan empeltats en Crist, fills en el Fill, no hi ha «vides descartables». Tots

gaudeixen d'una mateixa i intangible dignitat. Tots són estimats per Déu, tots han estat rescatats per la sang de Crist, mort en creu i ressuscitat per cada un de nosaltres. Aquesta és la raó per la qual no podem quedar-nos indiferents davant la sort dels germans.

La fraternitat, fonament i camí per a la pau

4. Tenint en compte tot això, és fàcil comprendre que la fraternitat és fonament i camí per a la pau. Les encíclics socials dels meus Predecessors aporten una ajuda valuosa en aquest sentit. Seria suficient recuperar les definicions de pau de la *Populorum progressio* de Pau VI o de la *Sollicitudo rei socialis* de Joan Pau II. En la primera, trobem que el desenvolupament integral dels pobles és el nou nom de la pau.³ En la segona, que la pau és *opus solidaritatis*.⁴

Pau VI afirma que no sols entre les persones, sinó també entre les nacions, ha de regnar un esperit de fraternitat. I explica: «En aquesta comprensió i amistat mútues, en aquesta comunió sagrada, hem [...] d'actuar a una per edificar el futur comú de la humanitat.»⁵ Aquest deure concerneix en primer lloc els més afavorits. Les seves obligacions enfonsen les seves arrels en la fraternitat humana i sobrenatural, i es presenten sota un triple aspecte: el deure de solidaritat, que exigeix que les nacions riques ajudin els països menys desenvolupats; el deure de justícia social, que requereix el compliment en termes més correctes de les relacions defectuoses entre pobles forts i pobles febles; el deure de caritat universal, que implica la promoció d'un món més humà per a tots, on tots tinguin quelcom per donar i rebre, sense que el progrés dels uns sigui un obstacle per al desplegament dels altres.⁶

Així mateix, si es considera la pau com a *opus solidaritatis*, no es pot esquivar que la fraternitat n'és el principal fonament. La pau —afirma Joan Pau II— és un bé indivisible. O és de tots o no és de ningú. Només és possible aconseguir-la realment i gaudir-ne, com a millor qualitat de vida i com a desenvolupament més humà i sostenible, si s'assumeix en la pràctica, per part de tots, una «determinació ferma i perseverant de comprometre's pel bé

³ Cf. Pau VI, Carta enc. *Populorum progressio* (26 març 1967), 87: AAS 59 (1967), 299.

⁴ Cf. Joan Pau II, Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 39: AAS 80 (1988), 566-568.

⁵ Carta enc. *Populorum progressio* (26 març 1967), 43: AAS 59 (1967), 278-279.

⁶ Cf. *ibid.*, 44: AAS 59 (1967), 279.

comú».⁷ Això implica no deixar-se portar pel «afany de guany» o per la «set de poder». Cal estar disposats a «perdre's» pel proïsme en comptes d'explotar-lo, i a “servir-lo” en lloc d'oprimir-lo per al nostre profit. [...] L'“altre” —persona, poble o nació— no [pot ser considerat] com un instrument qualsevol per a explotar-ne a baix cost la capacitat de treball i resistència física, abandonant-lo quan ja no serveix, sinó com un “semblant” nostre, una “ajuda”».⁸

La solidaritat cristiana entranya que l'altre sigui estimat no sols com «un ésser humà amb els seus drets i la seva igualtat fonamental amb tots», sinó com «la imatge viva de Déu Pare, rescatada per la sang de Jesucrist i posada sota l'acció permanent de l'Esperit Sant»,⁹ com un germà. «Llavors la consciència de la paternitat comuna de Déu, de la germandat de tots els homes en Crist, “fills en el Fill”, de la presència i acció vivificadora de l'Esperit Sant, conferirà —recorda Joan Pau II— a la nostra mirada sobre el món un nou criteri per a interpretar-ho»,¹⁰ per a transformar-ho.

La fraternitat, premissa per a vèncer la pobresa

5. A la *Caritas in veritate*, el meu Predecessor recordava al món sencer que la manca de fraternitat entre els pobles i entre els homes és una causa important de la pobresa.¹¹ A moltes societats experimentem una profunda pobresa relacional deguda a la carència de relacions familiars i comunitàries sòlides. Assistim amb preocupació al creixement de diferents tipus de descontentament, de marginació, de soledat, i a formes diverses de dependència patològica. Una pobresa com aquesta només pot ser superada redescobrint i valorant les relacions fraternals en el si de les famílies i de les comunitats, compartint les alegries i els patiments, les dificultats i els èxits que formen part de la vida de les persones.

A més, si per una part es dóna una reducció de la pobresa absoluta, per una altra no podem deixar de reconèixer un greu augment de la pobresa relativa, és a dir, de les desigualtats entre persones i grups que conviuen en una determinada regió o en un determinat context

⁷ Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 38: AAS 80 (1988), 566.

⁸ *Ibid.*, 38-39: AAS 80 (1988), 566-567.

⁹ *Ibid.*, 40: AAS 80 (1988), 569.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Cf. Carta enc. *Caritas in veritate* (29 juny 2009), 19: AAS 101 (2009), 654-655.

historicocultural. En aquest sentit, es necessiten també polítiques eficaces que promoguin el principi de la fraternitat, assegurant a les persones —iguals en la seva dignitat i en els seus drets fonamentals— l'accés als «capitals», als serveis, als recursos educatius, sanitaris, tecnològics, de manera que tots tinguin l'oportunitat d'expressar i realitzar el seu projecte de vida, i puguin desenvolupar-se plenament com a persones.

També calen polítiques dirigides a atenuar una excessiva desigualtat de la renda. No podem oblidar l'ensenyament de l'Església sobre l'anomenada hipoteca social, segons la qual, encara que és lícit, com diu sant Tomàs d'Aquino, i fins i tot necessari, «que l'home posseeixi béns propis»,¹² pel que fa a l'ús, no les té «com a exclusivament seves, sinó també com a comunes, en el sentit que no li aprofitin sols a ell, sinó també als altres».¹³

Finalment, hi ha una forma més de promoure la fraternitat —i així vèncer la pobresa— que ha d'estar en els fons de totes les altres. És el despreniment de qui escull viure estils de vida sobris i essencials, de qui, compartint les seves riqueses, aconsegueix així experimentar la comunió fraternal amb els altres. Això és fonamental per seguir Jesucrist i ser autènticament cristians. No es tracta només de persones consagrades que fan professió del vot de pobresa, sinó també de moltes famílies i ciutadans responsables, que creuen fermament que la relació fraternal amb el proïsme constitueix el bé més preuat.

El redescobriment de la fraternitat en l'economia

6. Les greus crisis financeres i econòmiques —que tenen el seu origen en l'allunyament progressiu de l'home de Déu i del proïsme, en la recerca insaciable de béns materials, per una part, i en l'empobriment de les relacions interpersonals i comunitàries, per una altra— han portat a molts a cercar el benestar, la felicitat i la seguretat en el consum i el guany més enllà de la lògica d'una economia sana. Ja l'any 1979 Joan Pau II advertia del «perill real i perceptible que, mentre avança enormement el domini per part de l'home sobre el món de les coses, perdi els fils essencials d'aquest domini seu, i de diverses maneres la seva humanitat quedi sotmesa a aquest món, i ell mateix es faci objecte d'una manipulació

¹² *Summa Theologiae* II-II, q. 66, art. 2.

¹³ Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 69. Cf. Lleó XIII, Carta enc. *Rerum novarum* (15 maig 1891), 19: AAS 23 (1890-1891), 651; Joan Pau II, Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 42: AAS 80 (1988), 573-574; Consell Pontifici Justícia i Pau, Compendi de la Doctrina social de l'Església, n. 178.

múltiple, encara que a vegades no directament perceptible, a través de tota l'organització de la vida comunitària, a través del sistema de producció, a través de la pressió dels mitjans de comunicació social».¹⁴

El fet que les crisis econòmiques se succeeixin una darrere l'altra hauria de portar-nos a les revisions oportunes dels models de desenvolupament econòmic i a un canvi en els estils de vida. La crisi actual, amb greus conseqüències per a la vida de les persones, pot ser, això no obstant, una ocasió propícia per a recuperar les virtuts de la prudència, de la templança, de la justícia i de la fortalesa. Aquestes virtuts ens poden ajudar a superar els moments difícils i a redescobrir els vincles fraternals que ens uneixen els uns als altres, amb la confiança profunda que l'home té necessitat i és capaç de quelcom més que desenvolupar al màxim el seu interès individual. Sobretot, aquestes virtuts són necessàries per a construir i mantenir una societat a mesura de la dignitat humana.

La fraternitat extingeix la guerra

7. Durant aquest últim any, molts dels nostres germans i germanes han patit l'experiència denigrant de la guerra, que constitueix una ferida greu i profunda infligida a la fraternitat.

Molts són els conflictes armats que es produeixen enmig de la indiferència general. A tots els qui viuen en terres on les armes imposen terror i destrucció, els asseguro la meua proximitat personal i la de tota l'Església, que té la missió de portar la caritat de Crist també a les víctimes inermes de les guerres oblidades, mitjançant la pregària per la pau, el servei als ferits, als qui passen fam, als desplaçats, als refugiats i a tots aquells que viuen amb por. A més l'Església alça la seva veu per fer arribar als responsables el crit de dolor d'aquesta humanitat sofrent i per fer cessar, al costat de les hostilitats, qualsevol atropellament o violació dels drets fonamentals de l'home.¹⁵

Per aquest motiu, vull adreçar una encarida exhortació a tots els qui sembren violència i mort amb les armes: Que redescobreixin, en els qui avui consideren només un enemic a qui exterminar, el seu germà i no alcin la mà en contra seu. Que renunciïn a la via de les armes i vagin a l'encontre de l'altre amb el diàleg, el perdó i la reconciliació per reconstruir al seu

¹⁴ Carta enc. *Redemptor hominis* (4 març 1979), 16: AAS 61 (1979), 290.

¹⁵ Cf. Consell Pontifici Justícia i Pau, Compendi de la Doctrina social de l'Església, n. 159.

voltant la justícia, la confiança i l'esperança. «En aquesta perspectiva, sembla clar que en la vida dels pobles els conflictes armats constitueixen sempre la negació deliberada de tota concòrdia internacional possible, creant divisions profundes i ferides agudes que requereixen molts anys per cicatritzar. Les guerres constitueixen el rebuig pràctic al compromís per aconseguir aquestes grans fites econòmiques i socials que la comunitat internacional s'ha fixat.»¹⁶

Això no obstant, mentre hi hagi una quantitat tan gran d'armament en circulació com en l'actualitat, sempre es podran trobar nous pretextos per a iniciar les hostilitats. Per això, faig meua la crida dels meus Predecessors a la no proliferació de les armes i al desarmament per part de tots, començant pel desarmament nuclear i químic.

No podem deixar de constatar que els acords internacionals i les lleis nacionals, encara que són necessàriament i altament desitjables, no són suficients per elles mateixes per protegir la humanitat del risc dels conflictes armats. Cal una conversió dels cors que permeti a cadascú reconèixer en l'altre un germà de qui preocupar-se, amb qui col·laborar per construir una vida plena per a tots. Aquest és l'esperit que anima moltes iniciatives de la societat civil en favor de la pau, entre les que es troben les de les organitzacions religioses. Espero que l'interès quotidià de tots continuï donant fruit i que es pugui aconseguir també l'aplicació efectiva en el dret internacional del dret a la pau, com un dret humà fonamental, preconditionat necessària per a l'exercici de tots els altres drets.

La corrupció i el crim organitzat s'oposen a la fraternitat

8. L'horitzó de la fraternitat preveu el desenvolupament integral de tot home i tota dona. Les justes ambicions d'una persona, sobretot si és jove, no es poden frustrar i ultratjar, no es pot defraudar l'esperança de poder-les realitzar. Això no obstant, no podem confondre l'ambició amb la prevaricació. Al contrari, hem de competir en l'estimació mútua (cf. Rm 12,10). També en les disputes, que constitueixen un aspecte ineludible de la vida, cal recordar que som germans i, per això mateix, educar i educar-se a no considerar el proïsme un enemic o un adversari a qui eliminar.

¹⁶ Francesc, Carta al President de la Federació Russa, Vladímir Putin (4 setembre 2013): *L'Osservatore Romano*, ed. setmanal en llengua espanyola (6 setembre 2013), 1.

La fraternitat genera pau social, perquè crea un equilibri entre llibertat i justícia, entre responsabilitat personal i solidaritat, entre el bé dels individus i el bé comú. I una comunitat política ha d'afavorir tot això amb transparència i responsabilitat. Els ciutadans han de sentir-se representats pels poders públics sense menyscabament de la seva llibertat. En canvi, sovint, entre ciutadà i institucions, s'infilren interessos que en deformen la relació, propiciant la creació d'un clima perenne de conflicte.

Un autèntic esperit de fraternitat venç l'egoisme individual que impedeix que les persones puguin viure en llibertat i harmonia entre elles. Aquest egoisme es desenvolupa socialment tant en les múltiples formes de corrupció, avui tan capil·larment difoses, com en la formació de les organitzacions criminals, des dels grups petits fins a aquells que operen a escala global, que, minant profundament la legalitat i la justícia, fereixen el cor de la dignitat de la persona. Aquestes organitzacions ofenen greument Déu, perjudiquen els germans i malmeten la creació, encara més quan tenen connotacions religioses.

Penso en el drama agut de la droga, amb la qual alguns es lucren menyspreant les lleis morals i civils, en la devastació dels recursos naturals i en la contaminació, en la tragèdia de l'explotació laboral; penso en el blanqueig il·lícit de diners així com en l'especulació financera, que sovint assumeix trets perjudicials i demolidors per a sistemes econòmics i socials sencers, exposant a la pobresa milions d'homes i dones; penso en la prostitució que cada dia capta víctimes innocents, sobretot entre els més joves, robant-los el futur; penso en el tràfic abominable d'éssers humans, en els delictes i abusos contra els menors, en l'esclavitud que encara difon el seu horror a moltes parts del món, en la tragèdia sovint desatesa dels emigrants amb què s'especula indignament en la il·legalitat. Joan XXIII va escriure respecte d'això: «Una societat que se sostingui només en la raó de la força ha de qualificar-se d'inhumana. En ella, efectivament, els homes es veuen privats de llibertat, en comptes de sentir-se estimulats, contràriament, al progrés de la vida i al perfeccionament propi.»¹⁷ Això no obstant, l'home es pot convertir i mai no es pot excloure la possibilitat que canviï de vida. M'agradaria que això fos un missatge de confiança per a tots, també per a aquells que han comès crims atroços, perquè Déu no vol la mort del pecador, sinó que es converteixi i visqui (cf. Ez 18,23).

¹⁷ Carta enc. *Pacem in terris* (11 abril 1963), 34: AAS 55 (1963), 256.

En el context ampli del caràcter social de l'home, pel que fa al delicte i a la pena, també hem de pensar en les condicions inhumanes de moltes presons, on el reclús sovint queda reduït a un estat infrahumà i humiliat en la seva dignitat humana, impedit també de cap voluntat i expressió de redempció. L'Església fa molt en tots aquests àmbits, la major part de les vegades en silenci. Exhorto i animo a fer cada cop més, amb l'esperança que aquestes iniciatives, dutes a terme per molts homes i dones audaços, siguin cada cop més recolzades lleialment i honestament també pels poders civils.

La fraternitat ajuda a protegir i a conrear la natura

9. La família humana ha rebut del Creador un do comú: la natura. La visió cristiana de la creació comporta un judici positiu sobre la licitud de les intervencions en la natura per treure'n profit, a condició d'obrar responsablement, és a dir, acatant aquella «gramàtica» que està inscrita en ella i emprant sàviament els recursos en benefici de tots, respectant la bellesa, la finalitat i la utilitat de tots els éssers vius i la seva funció en l'ecosistema. En definitiva, la natura és a la nostra disposició, i nosaltres estem cridats a administrar-la responsablement. En canvi, sovint ens deixem portar per la cobdícia, per la supèrbia de dominar, de tenir, de manipular, d'explotar; no custodiem la natura, no la respectem, no la considerem un do gratuït que hem de cuidar i posar al servei dels germans, també de les generacions futures.

En particular, el sector agrícola és el sector primari de producció amb la vocació vital de conrear i protegir els recursos naturals per alimentar la humanitat. Pel que fa a això, la vergonya de la fam persistent en el món em porta a compartir amb vosaltres la pregunta: Com utilitzem els recursos de la terra? Les societats actuals haurien de reflexionar sobre la jerarquia en les prioritats a què es destina la producció. De fet, és un deure de compliment obligatori que s'utilitzin els recursos de la terra de manera que ningú no passi fam. Les iniciatives i les solucions possibles són moltes i no es limiten a l'augment de la producció. És prou sabut que la producció actual és suficient i, això no obstant, milions de persones pateixen i moren de fam, i això constitueix un veritable escàndol. És necessari trobar les maneres perquè tots es puguin beneficiar dels fruits de la terra, no sols per evitar que s'ampliï la bretxa entre qui més té i qui s'ha de conformar amb les engrunes, sinó també, i sobretot, per una exigència de justícia, d'equitat i de respecte envers l'ésser humà. En

aquest sentit, voldria recordar a tothom el necessari destí universal dels béns, que és un dels principis clau de la doctrina social de l'Església. Respectar aquest principi és la condició essencial per a possibilitar un accés efectiu i just als béns bàsics i primaris que tot home necessita i als quals té dret.

Conclusió

10. La fraternitat té necessitat de ser descoberta, estimada, experimentada, anunciada i testimoniada. Però només l'amor donat per Déu ens permet acollir i viure plenament la fraternitat.

El necessari realisme de la política i de l'economia no pot reduir-se a un tecnicisme privat d'ideals, que ignora la dimensió transcendent de l'home. Quan falta aquesta obertura a Déu, tota activitat humana es torna més pobre i les persones queden reduïdes a objectes d'explotació. Només si accepten moure's en l'ampli espai assegurat per aquesta obertura a aquell qui estima cada home i cada dona, la política i l'economia aconseguiran estructurar-se sobre la base d'un esperit de caritat fraternal autèntic i podran ser instrument eficaç de desenvolupament humà integral i de pau.

Els cristians creiem que a l'Església som membres els uns dels altres, que tots ens necessitem els uns als altres, perquè a cadascun de nosaltres se'ns ha donat una gràcia segons la mesura del do de Crist, per a la utilitat comuna (cf. Ef 4,7.25; 1Co 12,7). Crist ha vingut al món per portar-nos la gràcia divina, és a dir, la possibilitat de participar en la seva vida. Això comporta teixir un entramat de relacions fraternals, basades en la reciprocitat, en el perdó, en el do total d'ell mateix segons l'amplitud i la profunditat de l'amor de Déu, ofert a la humanitat per aquell que, crucificat i ressuscitat, atrau a tots a ell: «Us dono un manament nou: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat. Així, doncs, estimeu-vos els uns als altres. Tothom coneixerà que sou deixebles meus per l'amor que us tindreu entre vosaltres» (Jn 13,34-35). Aquesta és la bona notícia que reclama de cadascun de nosaltres un pas endavant, un exercici perenne d'empatia, d'escolta del sofriment i de l'esperança de l'altre, també del més allunyat de mi, posant-nos en marxa pel camí exigent d'aquell amor que es lliura i es gasta gratuïtament pel bé de cada germà i germana.

Crist es dirigeix a l'home en la seva integritat i no desitja que ningú es perdi. «Déu no ha enviat el seu Fill al món perquè el món fos condemnat, sinó per salvar-lo per mitjà d'ell» (Jn 3,17). Ho fa sense forçar, sense obligar ningú a obrir-li les portes del cor i de la ment. «El més important entre vosaltres ha d'ocupar el lloc del més jove, i el qui mana, el lloc del qui serveix» —diu Jesucrist—, «jo, enmig de vosaltres, sóc com el qui serveix» (Lc 22,26-27). Així doncs, tota activitat ha de distingir-se per una actitud de servei a les persones, especialment a les més llunyanes i desconegudes. El servei és l'ànima d'aquesta fraternitat que edifica la pau.

Que Maria, la Mare de Jesús, ens ajudi a comprendre i a viure cada dia la fraternitat que brolla del cor del seu Fill, per portar pau a tots els homes en aquesta estimada terra nostra.

Francesc

Vaticà, 8 de desembre de 2013